



**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput III. Sequitur perversi dogmatis FF. Polonorum confutatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83684](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83684)

tha revertebantur percutientes pectora sua, non resurrectioni, qua comprobata Christo Judæorum quamplurimi nomen dederunt? Ipse Socinus veritate cogente lib. 2. cap. 3. p. 147. hanc assignat rationem: *Neque enim ea analogia, sive proportio est resurrectionis Christi ad pretium, qua mortis. Christus siquidem resurgendo nihil de suo dat aut impendit; sed moriendo vitam suam & sanguinem perfundit.* Ergo non fidem ingenerando, sed sanguinem profundendo nos Christus à peccato expiavit: qua expiatione facta, & reconciliati Deo per mortem filii ejus, ut inquit Apostolus ad Rom. v. 10. ad justificationem disponi-

mur, credentes vera esse quæ divinitus sunt revelata, atque illud in primis justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ est in Christo Jesu. Vide lib. xix. cap. 4. Atque his prior ab- solvitur dissertatio. Enimvero reconciliati sumus per Christum Deo vera exhibita satisfactione; si hæc reconciliatio facta sit substitutione mortis, deletione chirographi, & sanguinis effusione. Li- quet autem ex Apostolo factam hanc reconciliationem substitutione mortis Christi, abolitione chirographi, & sanguinis profusione. Ergo liquet nos Deo reconciliatos esse per Christum vera exhibita satisfactione.

C A P U T III.

Sequitur perversi dogmatis FF. Polonorum confutatio.

S U M M A R I U M.

1. Status questionis.
2. Noluit Deus dimittere peccata sine satisfactione divinæ justitiæ.
3. Maxime decebat hanc satisfactionem fieri.
4. Non fuit injustum, Christo nostra peccata fuisse imputata.

I.
Status qua-
stionis.

VIDENDUM modo qualem in satisfac-
tione Christi locum habeat di-
vina justitia: qua in re, ut præ-
monui priori capite, solent quidam Theo-
logi ad refellendos Socinianos demon-
strare, quod sit in Deo justitia vindex
peccatorum reposcens poenas, & con-
stans voluntas puniendi scelestos. Id
vero accuratius præstant, qui studioso-
rum teruntur manibus, A. Boucat differt.
vii. sect. 1. art. 1. Honoratus Tournely
Q. v. art. 1. Carolus Witasse Q. 11.
sect. 5. cap. 1. & Nicol. L'Herm. pag.
399. volum. 3. Atque sunt argumenta
illa deprompta ex poenis, quibus Deus
in impios animadvertit, sit in exemplo
mors primo homini inflicta, universale
diluvium, Sodomorum everfio, immis-
sio ignitorum serpentium, Assyriorum
captivitas, ac Jerosolymorum vastatio.
Accedunt prophetica, & Evangelica
oracula, quibus in impios ira, maledi-
ctio, ultio, gehenna prænuntiantur: ut
Deut. vii. 10. Ezech. v. 13. ad Rom. 1.
18. ad Galat. iii. 10. aliisque in locis
sexcentis; quæ sat erit in præsentia com-
memorasse. Enimvero Socinus de Chri-
sto Servat. pag. 122. illam in Deo agno-
scit justitiam, qua Deus perdit contu-
maces, & qua etiam impios non perditæ
spei punit ac deserit, iisdem testimoniis,
quæ nunc in eum contorquentur, ad
hanc justitiam comprobendam accitis,

ac præsertim Exodi xxxiv. 7. num. xiv.
18. Luc. xiii. 2. ad Rom. ii. 4. 5.
Crellius vero non solum vindicem justi-
tiam latetur, sed etiam in lib. de Attri-
butis divinis pag. 69. ait hujus justitiæ
effectus esse iis, qui non respiscunt sem-
per negare veniam, nonnunquam illos,
eorum respiscencia non expectata, è me-
dio tollere, & aliquando oculos sponte
claudentibus lucem veritatis subtrahere.
Etsi ergo laudatorum Theologorum pro-
bo conatus, miror eruditionem, & ipso-
rum quoque lectione me profecisse, si
profeci tamen, confiteor; opportunius
arbitror non permiscere in gravi hac con-
troversia quæ de Justitia vindice pecca-
torum nobiscum hostes propugnant,
sed illud inquirere, quod controversiæ
caput est, an hæc justitia poenam ab ini-
quis reposcens interfuerit in hominum
redemptione. Atque hoc pacto non po-
terunt reponere adversarii, quod novi-
mus Coveto respondisse Socinum cita-
to Op. pag. 123. *Quod igitur ais Deum
iniquitatem impunitam non relinquere,
hoc quidem verum est, idque perpetuo, si
obstinatam, hominis malitiam ejusque per-
severantiam in malis perpetrandi intel-
ligis: sed si de ea iniquitate, in qua quis
non persistat, verba facis, id à veritate
quamlongissime abhorret, præsertim si
de ea punitione loqueris, qua Deus summo
jure agens in delicta hominum vindicare
potest.*

potesſ. Proſecuturus itaque nefariæ hæreſis confutationem ſtatuam proximas poſitiones.

2. PROPOSITIO VIII. Noluît Deus in hominum redemptione peccata dimittere non exhibita divinæ juſtitiae ſatiſfactione.

Ac primo fatetur Socinus in Deo eſſe juſtitiam, atque ſeveritatem, qua animadvertit in homines perverſaces, qui perſiſtunt in perpetrando ſcelere, nec reſiſcunt.

Probatur I.

At ubi de originali peccato & de gratia Chriſti diſputatum eſt, vidimus filios Adæ naſci culpæ obnoxios, peccati captivos, concuſcentia, animique languore affectos, ſcribente Apoſtolo ad Rom. v. 18. *Per unius delictum in omnes homines in condemnationem.* Diximus quoque neminem abſque gratia poſſe à peccatis reſiſcere, imo nec bonam concipere voluntatem. Hæc autem gratia ſi non ex Chriſti donaretur merito, & aliunde haberi poſſet juſtitia, gratis idem Chriſtus mortuus eſſet: quare nil in Paulo expreſſius, quam nos habere per Chriſtum acceſſum in gratiam iſtam, nec amplius peccatum dominari, quia ſumus ſub hac gratia. Quid ergo? Niſi Chriſtus ſolvifſet maledictionem, & ſicut per inobedientiam Adæ regnavit delictum, ita per Chriſti obedientiam ac meritum ſuperabundaret gratia; dominaretur peccatum, nec quis noſtrum de reſiſcentia cogitaret. Atqui aſſentitur Socinus divinam juſtitiam punire & damnare perverſaces, qui ad bonam frugem non redeunt. Igitur niſi Chriſti mors maledictionem ſolvifſet antiquam, & obedientiæ merito per ipſum regnaret gratia; juſtitia puniret omnes; quia omnes perverſaces forent, in omnes eſſet judicium ex uno in condemnationem, in omnibus regnaret mors, dominaretur peccatum, perſiſteret vetuſta captivitas. Intuitu ergo meritorum Chriſti, & ſatiſfactionis ejus ab ira, & à punitione ſalvi erimus.

Probatur 2.

II. Revera redemptionem noſtram, non condonatione tantum, ſed judicio, ac juſtitia fuiſſe peractam literæ evincunt ſacræ: quas priuſquam proſero, peto an condonatio ſit, an juſtitia, ſi reus ad tribunal judicis ab adverſario compulſus, cum miſerrimus ſit, & ad ſolvendum impar, naſtus miſericordem Advocatum, vademque ditiffimum, hujus opera ac ſolutione abeat immunis? Gratis quidem reus abſolvitur, ſi attendas ipſius miſeriam; at ex juſtitia, ſi conſideres Advocati officium, & ſolutum à Vade pretium. Ad hunc plane modum Chriſtum nos redemiſſe ſacra teſtantur eloquia. Illuſtre eſt vaticinium Michææ

R. P. Berti Theol. Tom. V.

vii. 9. *Ego autem ad Dominum aſpiciam, expectabo Deum Salvatorem meum, audiet me Deus meus. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec cauſam meam judicet, & faciat judicium meum.*

Et Dominus Jeſus paſſioni proximus, Joan. xii. 31. ait: *Nunc judicium eſt mundi, nunc princeps hujus mundi ejectionetur foras.* In hoc judicio Pater non tantum perſonæ offenſæ vices gerit, ſed & judicis: quem proinde Advocatus noſter Chriſtus Jeſus, clientulorum cauſam ſuam dicens, ad hunc modum alloquitur, Pl. vii. 9. *Judica me Domine ſecundum juſtitiam meam, & ſecundum innocentiam meam ſuper me. Conſumetur nequitia peccatorum.* Et Jerem. Thr. iii. 58. *Judicaſti Domine cauſam animæ meæ. Vidisti Domine iniquitatem illorum adverſum me: judica judicium meum.*

Recte in hunc locum Auctor Comment. inter Opera Hieron. Tom. v. p. 829. *Judicavit Dominus cauſam animæ Chriſti, quando innocentis mortem pervenire fecit ad ſalutem generis humani.* Adverſarium noſtrum, & accuſatorem fuiſſe diabolum, in Chriſti paſſione privatum principatu ac dominio, quo in pœnam peccati, & tanquam divinæ juſtitiae miniſter captivum tenebat genus humanum, liquet ex verbis Chriſti Joan. xii. nuper citatis: nos reos eſſe, debitores, & impares ad ſolvendum, ſatis per ſe conſtat. Omnes ergo, qui ad conſtituendum judicii actum concurrunt, in redemptione noſtra interſuere, Juxta, reus, Advocatus, accuſator. Juxta Deus, reus homo, Advocatus Chriſtus, accuſator diabolus.

Probatur 3.

III. Ne putes advocatum nullo ſoluto pretio reportari ſe de accuſatore triumphum, tria animadvertite. Ac primum nullam in Chriſto ſine labe concepto actionem habuiſſe adverſarium: unde aſſebat Dominus Joan. xiv. 30. *Venit enim princeps hujus mundi, & in me non habet quidquam.* Pilatus etiam Lucæ xxi. 14. *Nullam, inquit, invenio cauſam in homine iſto.* Deinde obſerva, ſponſoris, & præſertim ſi idem ſit ſponſor & advocatus, eandem cum reo cauſam eſſe: quare cauſa Chriſti fuit cum ipſius morte finita, quia procurandam ſulceperat ſalutem noſtram, & ſe pro nobis vadem fecerat ac ſponſorem. Hinc cauſa ſupra ejus crucem poſita fuit, Matth. xxvii. 37. & Marc. xv. 26. *Hic eſt Jeſus Rex Judæorum.* Et quamquam Pontifices dixerant præſuli, ut non titulum hunc præfigeret cruci, ſed, *Quia ipſe dixit, Rex ſum Judæorum,* nempe ut ſpectatores perciperent, Jeſum damnari ob uſurpatam regni au-

H h

torica-

toritatem; Pilatus tamen, qui illum invenerat innocentem, noluit causam illam mutare, responditque, *Quod scripsi, scripsi*. Recole *Jesu* nomen fuisse Salvatori nostro impositum, quia ipse debebat *salvum facere populum à peccatis eorum*, Matt. 1. 21. Luc. 1. 31. Hæc itaque (non regni usurpatio) est causa mortis ejus inscripta Cruci. Nota postremo, non posse cogi advocatum ad satisfaciendum pro reo, nisi etiam sit vas, ejusque vadimonium Judex acceptet. Accepisse Patrem hanc Vadis nostri sponsonem liquet, quia *irruere fecit Dominus in eum iniquitatem omnium nostrum*, Is. LIII. 6. id vero non quoad culpæ maculam, sed quoad debitum duntaxat, ac poenæ repetitionem. Hoc debitum à Christo solutum ipsemet testatur ore Psalmographi Ps. LXVIII. 5. *Quæ non rapui, tunc exsolvebam*. Psalmum hunc esse de Christi passione perspicuum est: atque hæc verba significant Christum, licet non rapuerit Deo honorem transgrediendo legem, reddidisse tamen quæ rapuerat homo transgressor, singulari obedientia ac passione. Præclare Augustinus in eundem Psalmum num. 9. *Non rapui, & exsolvebam: non peccavi, & penas dabam*. Consimilia habet Tractatu LXXIX in Joan. num. 2. consentit Hilarius in hunc Ps. num. 7. Hieronymus Brev. in Psalt. Tom. 2. pag. 295. alique nobiliores interpretes. In hac ergo redemptionis causa quis justitiæ satisfactum esse non videt? IV. Dum hac ratione refellitur Socini dogma, ei penitus obstruitur os putidum. Objicienti quippe redemptionem esse opus misericordiæ, & gratis nos esse redemptos, annuimus toto capite: magna est enim misericordia & charitas Dei tradere Unigenitum pro inimicis, & justum pro injustis, ac summa Domini Jesu benignitas exsolvere quæ non rapuerat. Contigit etiam remissio debiti absque debitoris dispendio, dum solvit ex propriis sponsor. Opponent Socino diabolus non esse creditorem, cui esset satisfaciendum; respondemus non creditorem esse, sed accusatorem, utpote qui, id supremo Judice in poenam peccati permittente, factus princeps implorum, ac tenens sub tyrannide humanum genus ægre ferebat ejici se foras, superboque domatu exspoliari. Denique objicienti Deum esse partem offensam, quæ injuriam pro sua potestate, plenoque jure remittit; dicimus esse quoque Judicem, supremumque rectorem zelotem honoris sui, vindicemque improborum. Sed

ne videamur scholasticam abjecisse methodum, ex dictis ita adversarios perstringimus. In humani generis redemptione locum habet justitia vindex, si Deus in illa se gesserit ut Judicem, & Dominus Jesus impleverit vices vadisatque sponsoris, ac debitum solverit pro clientibus. Atqui Deus in hac redemptione exercuit munus Judicis, & piissimus Jesus Advocatus noster & sponsor pro nobis clientulis suis solvit debitum. Ergo in humani generis redemptione locum habuit justitia vindex.

PROPOSITIO IX. Decebat quammaxime, ut divinæ justitiæ condigna exhiberetur satisfactio.

3. Propositio.

Non illo ego utar argumento, quod Justitia vindex sit de conceptu essentiali divinitatis, nec fieri possit quin Deus retribuat male agentibus debitam poenam, ut contendunt Tournely loco supra citato, alique perpauci. Absolute enim potuisse Deum salvare humanum genus absque divini Verbi Incarnatione, & sola voluntate homini perditio afferre salutem, ut diximus cap. 1. tradunt Patres, & consentiunt antiqui Theologi. Si autem poterat Deus solo nutu mortis dominatum evertere; non video, quomodo probetur necessitas satisfactionis Christi, ex quo Deus concipi nequeat sine iustitia vindice. Non desunt præterea, qui negant hanc justitiam esse proprie in Deo, imo illam quamplurimi à numero divinarum attributorum sejungunt, ut Vasquez 1. p. disput. 85. cap. 4. & Suarez Opusc. de Justit. sect. 5. Præterea sicut per injuriam constituitur debitor is, qui injuriam infert, non qui recipit; ita per culpam nulla Judici supremo accedit ratio debiti, per quam teneatur de culpa vindictam sumere, quemadmodum tenentur judices alij, qui superiorum leges custodire debent. Accedit quod sententiâ nostrâ divina attributa distinguuntur comparate ad effectus productos; erga quos nulla est in Deo necessitas, nisi consequens liberam voluntatis ejus præfinitionem. Quod ergo in hoc rerum ordine, & facta hypothese, quod Deus talem legem statuerit, ut poena sit comes individua peccati, non possit Deus non animadvertere in impios, verissimum est, ac traditum ab Augustino lib. xxvi. contra Faustum cap. 3. aliisque in locis: quod vero Deus teneatur absolute punire iniquos, idque sit de conceptu Dei essentiali, ut

Probatur et Patribus & unanimi Theologorum.

Probatur 4.

tenet

tenet memoratus Theologus, id tarditas ingenii mei non aſſequitur. Quod ait Deum neceſſario habere odio peccatum, verum eſt: at non eſt verum, ex odio conſequi neceſſario vindictam, ſi id quod odio habetur, poſſit ſine vindicta deleri. Nec putes ea ſententia facilius revinci Socinianos: cum potius illius falſitas fecerit Crellium audaciorem, iſque dogmati Sociniano aliquam peperit exiſtimationem, ubi contra incautos adverſarios demonſtraſſe viſus eſt, Deum eſſe ſupremum Dominum ſub nullo iudice conſtitutum, qui propterea habeat liberam poenas condonandi poteſtatem. Ita in reſponſ. ad caput 2. Grotii à pag. 60. uſque ad 88. Non ergo nos hoc levi, incertoque prælio velicabimur. Deus eſt ſupremus Dominus potuitque cedere juri ſuo, debitamque ſceleſtis poenam gratis remittere. Quid ni? Quinam ſi id feciſſet, irrogaviſſet injuriam? At ex iſis, quæ Sociniani concedimus, hanc adverſus ipſos deducimus conſecutionem: Supremus Dominus poteſt cedere juri ſuo, & gratis poenam remittere; ergo potuit juſ ſuum repoſcere, & debitam poenam infligere. Si remittat, exercebit miſericordiam; ſi repoſcat, iudicium. In ſatiſfactione autem, quam nos propugnamus, relucet miſericordia, & relaxatio debiti in redemptione miſerrimi hominis; juſtitia, & inflictio poenæ in paſſione Unigeniti. Ubi ergo Socinus miſericordiam à juſtitia diſjungit; nos in ipſa miſericordia juſtitiam commendamus, repetentes cum Davide Pf. lxxxiv. 11. *Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia & pax oſculata ſunt.* Atque nil hic adverſarii excogitare poterunt, quod non ſit undequaque honeſtum, & ſupremo Domino dignum. II. Si ipſum ſummum Judicem, Rectoremque ſpectamus, non ſolum in hoc liberationis modo oſtendit, quantum ſit *miſericors*, & *juſtus Dominus*, verum & ob oculos noſtros ſtatuit quanta ſit peccati turpitudine, ut ex remedii qualitate penſemus morbi conditionem, & deinceps vitemus pericula: atque hinc Auctor de Cardinalibus Chriſti Operibus inter ſcripta Cypriani, ſerm. 14. ait: *Hoc vult intelligi, quæ ſit cauſa mortis, quis quaſtus; ut utraque re cognita peccatum appareat, & gratia; & quanti ponderis ſit utrumque, verumprobet effectus: cum originali morbi nullum, niſi in Chriſti morte potuerit eſſe remedium; nec reconciliare Deo potuerit exules, & damnatos qualibet oblatio, niſi ſanguinis hujus ſingulare ſacrificium.* Et ſine hoc holocauſto poterat Deus tantum condonaſſe peccatum; ſed

facilitas veniæ laxaret habenas peccatis effroenibus, quæ etiam vix Chriſti cohibent paſſiones, &c. Habet ſimilia S. P. Auguſtinus lib. xiii. de Trinit. cap. 17. num. 22. & Bernardus Epist. 190. adverſus P. Abaelardum, cujus impium dogma Socinus, ut prænotavimus, revocavit ab Orco. III. Magna exhibenda Deo ſatiſfactionis congruitas etiam ex ipſo Redemptore noſtro depromitur; erga quem, cum *juſtus pro injuſtis* mortuus ſit, & exhibuerit pretium, quod nemo noſtrum potis erat perſolvere, facilius exciatur compaſſionis affectus, gratique animi recordatio. Legantur quæ ſcribit Magnus Gregorius lib. xx. Moralium cap. 26. IV. Etiam utilitatem hominum peccantium promovet magna, quam Deus in redemptione exercuit, juſtitia æquitas, tum quia, ut diximus, inflictio poenæ cohibet iniquorum licentiam; tum etiam quia ex pretio, quo redemptus eſt homo, imaginem Dei pluris æſtimare didicit, gratiarum beneficia penſitare, & ne iterum incidat in laqueum diaboli præcavere: impenſius quoque exhibet Chriſto ſervitutem, eumque *glorificat in corpore ſuo* abſtinens ab omni immunditia, dum ſe emptitium conſiderat, & alieni juris, ut inquit Apoſtolus 1. ad Corinth. vi. 20. de quo loco præced. cap. prop. 2. Eapropter S. P. Auguſtinus cit. libro xiii. de Trinit. cap. 10. docet, *non alium modum*, nos liberandi, *poſſibilem Deo deſuiſſe, cujus poſtlati cuncta æqualiter ſubjacent, ſed ſananda noſtra miſeria convenientiorem modum alium non fuiſſe, nec eſſe oportuiſſe.* Similiter Athanaſius ſerm. 3. contra Arianos ait: *Poterat ſine ullo adventu Chriſti ſolummodo loqui Deus, & ſolvere maledictionem.* Cæterum ſpectandum hic eſt quid hominibus ſit utile, non quid ſitum ſit in Dei omnipotentia. V. Inſpecta etiam dæmonis tyrannide, videtur magis congruum ex Dei juſtitia, quam ex potentia repetere redemptionem. Etenim cum homo in peccatum non impellente neceſſitate, ſed libera voluntate prolapſus ſit, dæmon debito dominio ſibi tyrannicum juſ in hominem vindicabat: quo jure merito privatus eſt, dum Chriſtum nullius peccati conſcium ſupplicio crucis affecit: debet enim jure expoliari, qui illo in perniciem innocentis abutitur. Hac ratione S. P. Auguſt. citato lib. xiii. cap. 13. num. 17. & cap. 15. num. 19. demonſtrat placuiſſe Deo ut propter emendum hominem de diaboli poteſtate, non potentia diabolus, ſed juſtitia vinceretur; & motivis quibusdam aliis adductis, Ut, inquit

H h 2

quia

Probat 2.

Probat 3.

quia eos diabolus merito detinebat, quos peccati reos conditione mortis obstrinxit, hos per eum merito dimitteret, quem nullius peccati reum immerito pena mortis affecit. Item S. Leo serm. 2. de Nativ. cap. 3. *Verax misericordia Dei, cum ad reparandum humanum genus ineffabiliter ei multa suppeterent, hanc potissimum consulendi viam elegit, qua ad destruendum opus diaboli non virtute utebatur potentia, sed ratione iustitia. Nam superbia hostis antiqui non immerito sibi in omnes homines ius tyrannicum vindicabat, nec indebito dominatu premebat, quos à mandato Dei spontaneos in obsequium suae voluntatis illexerat. Non itaque iuste amitteret dedititii generis servitutem, nisi de eo quod subegerat vinceretur.* Habet similia in celebri ad Flavianum Epistola cap. 2. & 3. Ex quibus apparet hæc momenta, non ex necessitate vindictæ, sed ex convenientia iustitiæ petita, esse consentanea tam rationi, quam Patrum auctoritati. Quamobrem hac valida ratiocinatione adversarios urgemus: Redemptio humani generis peccata cum satisfactione iustitiæ fuit convenientissima ad æquitatem Dei demonstrandam, ad Christi commendandam charitatem, ad infirmitatem sanandam nostram, & ad diaboli tyrannidem evertendam. Igitur decebat summopere, divinæ iustitiæ in hominibus redimendis condignam exhiberi satisfactionem.

4.
Propositio
tio 10.

PROPOSITIO X. Non fuit injustum, non pereuntibus nobis, Christum subire crucis patibulum, eique peccata nostra imputari.

Probatur 1.

Ac primo, cum id factum sit, & magno opere æquitati congruat, illud etiam iustissimum fateantur adversarii, quod supremo universorum Domino visum fuerit; quidnam apparere potest in hoc, quod Deo decernente executioni mandatum est, iustitiæ repugnans? Arripiam confessionem Crellii scribentis pag. 60. col. 2. adversus Grotium: *Quia Deus omnium hominum, ut aliarum quoque rerum universalium, Dominus est absolutus: ideo etiam in Christum qui natura homo erat, (adde & Deus summus) inque ejus vitam ac corpus ius domini absoluti habebat. Itaque pro eo jure ipsum nostræ salutis causa poterat in mortem tradere, & corpus ipsius cruci affigendum dare.* Ex qua ratione liquet, quam imperite objectent postmodum Sociniani, fas non esse cuique mortalium infontem pro scelesto devovere suppliciis, quasi sit eadem auctoritas supremi Judicis, &

eorum, qui illius legi subjiuntur. Adde posse Deum compensare necem illam innocenti, immortalis vita, resurrectione corporis, & nominis exaltatione; quemadmodum compensatum cum Christo testatur Apostolus ad Philip. 11. 9. Et Crellius ibidem, *Quia Deus, inquit, omnes (Christi) cruciatus premio infinitis partibus majori compensaturus erat, jure tanquam Dominus absolutus de eo statuendi habuit arbitrium.* Quod si Deus potuit decernere mortem Unigeniti, spectato duntaxat domini jure; cur non accedente etiam consilio populum suum redimendi? Sane id expedire, per os Pontificis asseruit Spiritus veritatis. Vide Propos. 3. Ex parte itaque Dei, si attendas jus supremum, siue consilium reparandi perditum hominem, siue prædestinationem gloriæ Unigeniti, nihil apparet in hoc negotio injustum. II. Dignoscitur ulterius iustitiæ æquitas spectata Redemptoris nostri persona. Is quippe non invitus ad necem perductus est, sed habens potestatem animæ suæ, oblati quia voluit, ut legimus I. 111. 7. & Joan. x. 17. 18. Est autem juris proloquium etiam vulgi sermone tritum, *Volenti nulla fit injuria.* Debemus etiam illum considerare ut sponsores, & vadem, cui volenti nostra imputarentur delicta, ob quam causam ibidem Prophetam eum appellat *percutsum & humiliatum*; quoniam *vulneratus est propter iniquitates nostras, atteritus est propter scelera nostra, & disciplina pacis nostræ super eum.* Nec inuitatum est, legique repugnans, sponsores plecti & multari pro reo. Nam id in re pecuniaria evenire non diffitetur Socinus P. 111. cap. 3. & liquet ex L. *Si quis reum.* D. de custod. & exhibit. reor. & L. *Si de reo.* D. de fidejuss. Hæc cum objecisset Grotius, respondit Crellius pag. 115. non esse eandem rationem de solutione pecuniæ, & afflictione corporis, quoniam pecunia unius potest fieri alterius, non item afflictio: addidit nec fidejussorem liberare absentem reum ab obligatione pecuniæ, quam potest repetere. Sed quid hæc efficiant, non video. Primo enim pecunia à fidejussore soluta non fit debitoris; atque ita pretium sanguinis Christi non peccatoribus, sed Deo creditori persolutum est; deinde cum possit fidejussor pecuniam donare, cur non potest Dominus Jesus habens potestatem animæ suæ illam pro nobis impendere? Insuper & ipse potest à nobis sanguinem proprium exquirere, nisi animam magno à se emptam pretio sine crimine exhibeamus; nam & ad hoc accepit potestatem judi-

Probatur 2.

Probatur 3.

judicium faciendi, quoniam occisus est, & redemit nos Deo in sanguine suo. Vide Apoc. v. 9. Præterea non tantum in re pecuniaria, verum etiam in capitalibus infantes pro reis plecti consueverunt, quod Grotius probat ex historia Damonis, & Pithiæ. Eandem assertit Witaſſe ſect. 111. in reſp. ad obſect. 2. in qua caput 1v. diſſertationis Grotianæ expilavit. Huic tamen reſponderat Joannes Francus pag. 116. adducendum non eſſe in exemplum, quod à Dionyſio crudeliſſimo tyranno ſemel factum eſt. At ſtat in ſuo robore quod ait Grotius; juſ enim in alienam vitam ſi innocens ſit occidendus, nulli mortalium conceditur: Deo tamen illud ineſſe fatentur Sociniani, comprobaturque exemplum Iſaac, quem Dei juſſu à Patre immolatum ſacra proponit hiſtoria. Id ergo, quod præter ſas juſque homines præſtiterunt, vindicat ſibi Deus inviolata æquitare. Addit Grotius exempla obſidum, quos hoſtes etiam humaniſſimi trucidarunt, Theſſali, Romani, Daci, alii: ideoque non confirmatur veritas uno Dionyſii facto. Non ſolum Chriſtus Sponſor noſter eſt, ſed etiam Reſtor, & Paſtor, qui de ſemetipſo inquit Joan. x. 11. *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis.* Et decebat quamaxime, ut oves propria morte redimeret, ut fures & latrones qui maſtabant illas & perdebant, non poſſent repetere, prout innuit ibidem Evangeliſta, & nos præced. propoſitione explicavimus. Ponendo etiam animam ſuam pro ovibus ſuis magnum ſibi apud Patrem meritum comparavit; cujus intuitu diximus majori honore, & gloria fuiſſe honeſtatum. Propterea, ait ipſemet Salvator cit. cap. x. 17. *me diligit Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum ſumam eam:* & Apoſtolus ad Hebr. 11. 9. *Videmus Jeſum propter paſſionem mortis gloria & honore coronatum.* Itaque nulla injuſtitia Chriſtus pertulit mortem, quam ſponte ſubiit, qua implevit Redemptoris officium, & quæ illi ſummam contulit dignitatem. III. Poſtremo nec contra naturam pœnæ eſt, ſi ea publicæ ſalutis cauſâ afficiantur innoxii. In filiis enim, & poſteris Deum viſitare peccata parentum liquet ex cap. xx. 5. & xxiv. 7. Exodi, ex Jerem. Thr.

Thr. 1. 5. & v. 7. &c. Ob delictum Chamipunitum Chanaan, ob crimen Saulis crucifixos ſeptem filios, ob peccatum Davidis periſſe ſeptuaginta hominum millia, conſtat ex Genef. ix. 25. 11. Regum xxi. 8. xxiv. 15. Hujusmodi pœnæ permutatio, cum fiat, ubi qui plectuntur nequeant Deo ſatisfacere, vel ad incutiendum timorem poſteris, vel ad augendam peccantium confuſionem; fiatque iis invitis, qui loco aliorum puniuntur: quanto magis abſque injuſtitia fieri poteſt, dum iſ, qui pro alienis peccatis afficitur ſupplicio, ſponte morti ſubiicitur, ac moriendo liberat reos, Deum placat, divinæque juſtitiae ſatisfacit? Quare dum Crellius pag. 106. & ſeq. ad prædicta Scripturarum exempla reponit, innocentes filios afflictos in pœnam & ignominiam parentum, & poſt punitionem aliorum in reos adhuc ſævitum, non oppugnat pœnæ permutationem, ſed illam argumento à fortiori confirmat. Quod enim licet ad malorum perniciem, id multo magis ob Dei gloriam, hominumque reparationem poteſt ſalva æquitare permitti. Duo etiam ſunt in cauſâ, cur in punitione aliorum abſoluti non fuerint Saul, Achan, & Jeroboam, quorum facta Crellius perlequitur: ſcilicet, quod illatam Deo per peccatum injuriam nulla hominum puniſio expiaverit, nec potuerit ſontibus veniam promereri, eiſque gratiam ad reſpiciendum conferre: quæ duo præſtari à morte Chriſti agnoviſſet Crellius, ſi de ejus divinitate, ac gratia melius ſenſiſſet. At nos quemadmodum divinitatis naturam, ita redemptionis gratiam in Domino Jeſu Chriſto pro viribus propugnamus; & quod attinet ad hanc theſim, dicta hoc ratiocinio colligimus: Non debet cenſeri injuſtum, quod non repugnat ſupremi Judicis æquitati, quod non opponitur Chriſti innocentiae, quod non adverſatur merito delictorum. Sed Chriſtum ſubiſſe crucis patibulum in punitionem peccatorum noſtrorum non adverſatur delictorum merito, non opponitur innocentiae Chriſti, non repugnat ſupremi Judicis æquitati. Ergo quod Chriſtus crucifixus fuerit in peccatorum noſtrorum pœnam, non debet cenſeri injuſtum.

Probat 3.

H h 3

CAPUT